

Leire som sansemateriale med de yngste

Hvorfor bruke leire som et sansemateriale med de yngste barna i barnehagen?

Camilla Furuknappen Larsen

[Kandidatnummer: 7]

Bacheloroppgave

[BHBAC3910]

Trondheim, april 2022

Bacheloroppgaven er et selvstendig studentarbeid gjennomført ved Dronning Mauds Minne Høgskole for Barnehagelærerutdanning og er godkjent som en del av barnehagelærerutdanningen. Under utarbeidelse av oppgaven har studenten fått veiledning ved DMMH.

DronningMaudsMinne
HØGSKOLE FOR BARNEHAGELÆRERUTDANNING

Innholdsfortegnelse

1	Innledning	2
1.1	Problemstilling.....	3
1.2	Disposisjon.....	3
2	Motivasjon	4
3	Teori.....	6
3.1	Materialer og affordances	6
3.2	Leire som sansemateriale	6
3.3	Sansing	8
3.4	Estetiske læreprosesser.....	9
3.5	Flow	10
3.6	Barnehagelærerrollen.....	11
4	Metode.....	13
4.1	Kvalitativ metode	13
4.2	Observasjon.....	14
4.3	Prosjektarbeid	15
4.4	Etiske retningslinjer.....	17
5	Gjennomføring.....	18
6	Funn og drøfting.....	21
6.1	Barns sansing.....	21
6.2	Sansing via samspill	22
6.3	Vandring	23
6.4	Flow	25
6.5	Affordances	25
6.6	Barnehagelærerrollen.....	26
7	Sammendrag.....	29
8	Litteraturliste	30
9	Vedlegg 1.....	32

1 Innledning

Jeg har så lenge jeg kan huske, hatt en interesse for forming av forskjellige plastiske materialer. Da jeg for fem år siden ble introdusert for leire, ble jeg helt forelsket. Etter dette, har store deler av min tid blitt brukt til å utvikle meg innenfor faget. Jeg har i dag eget keramikkverksted og jobber mye med leire. Siden jeg sitter inne med mye kunnskap og erfaring om leire, ser jeg det som en gylden mulighet til å kunne formidle litt av min kunnskap, inn i barnehagen. Jeg har et ønske om å gi barn mulighet til å føle på den samme gleden som jeg gjør, når jeg får en leireklump i hånden. I to av tre praksiser gjennom studiet, har jeg tatt med meg leire til praksisbarnehagene. Jeg har dermed fått litt erfaring rundt arbeidet med leire, med forskjellige aldersgrupper. Det å bringe leire med inn i barnehagen bærer med seg en del ansvar og ekstra arbeid. Men utbyttet barna får av møtet med leiren, mener jeg, er så stort at det overgår ekstraarbeidet. Som fremtidig barnehagelærer er det viktig at jeg tilegner meg kunnskap som vil hjelpe meg å til å sette i gang gode prosjekter og aktiviteter i barnehagen. Det å skrive bachelor er en god mulighet til å kunne fordype meg i et tema. Jeg skriver derfor denne oppgaven med målet om å kunne faglig argumentere for hvorfor leire er et godt materiale å bruke i barnehagen. I rammeplan for barnehage står det at “Gjennom arbeid med kunst, kultur og kreativitet skal barnehagen bidra til at barna bruker ulike teknikker, materialer, verktøy og teknologi til å uttrykke seg estetisk” (Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 51). Selv om denne oppgaven blir rettet mot barnehagelærere, vil det ikke utelukke at alle ansatte i barnehagen vil kunne dra nytte av innholdet i oppgaven. Jeg mener, at for å få til gode aktiviteter og opplevelser for barna, er det viktig at alle som arbeider med barn har kunnskap om det som utføres og har kompetanse til å bidra.

Leire, som plastisk materiale, har uendelig mange muligheter. Når man tenker på temaet “leire i barnehagen”, er det lett å kun tenke på formingsaktiviteter, hvor man ender opp med et fysisk produkt. Selv oppfatter jeg formingsmaterialet, leire, som et viktig sansemateriale for små barn. Derfor ønsker jeg her å rette søkelyset mot de yngste barna i barnehagen og deres sanseverden. Jeg håper, at jeg gjennom denne bacheloroppgaven klarer å argumentere for hvorfor leire er et så viktig sansemateriale. På bakgrunn av dette har jeg formulert min problemstilling.

1.1 Problemstilling

"Hvorfor bruke leire som et sansemateriale med de yngste barna i barnehagen?"

Jeg valgte å bruke ordet *hvorfor* i stedet for *hvordan* i min problemstilling. Jeg følte at *hvordan* ville vinklet oppgaven mer mot barnehagelærerens rolle, mens *hvorfor* rettet fokuset mer mot barna. Det var barnas utbytte ved bruk av leire i barnehagen jeg ønsket å ha fokus på.

1.2 Disposisjon

For å få en mest mulig ryddig oppgave, ønsker jeg å dele oppgaven inn i flere hoveddeler. Disse vil jeg igjen stykke opp til mindre kapitler. Den første delen består av presentasjon, bakgrunn og motivasjon for temaet jeg har valgt. Etterfulgt av teori jeg mener er relevant for oppgaven. Etter dette vil jeg ta for meg metodene jeg har brukt under mitt prosjekt i barnehagen. Deretter kommer en kort gjennomgang av gjennomføringen, før jeg vil drøfte funn opp mot teori. Til slutt vil jeg komme med et sammendrag av studiens innhold og de mest relevante faktorene. Jeg valgte i denne studien å slå sammen funn og drøfting, da dette ville gjøre oppgaven mer ryddig og oversiktlig. Det finnes mange måter å skrive en oppgave på. Dette var den måten jeg følte jeg kunne belyse mitt prosjekt best mulig.

2 Motivasjon

Leire er et naturmateriale som har uendelig med potensiale. Gjennom menneskehetens historie har leire vært et av de materialene som har hatt mest å si for vår utvikling. Keramiske produkter¹ og objekter har blitt datert tilbake til 10 000 år før jordbruket (Rønning, 2012). Dette gjør arbeid med leire til et av de eldste håndverkene i vår historie, og når vi oppdaget den, revolusjonerte det måten vi kunne leve på.

Også i dagens samfunn er leire en viktig del av vår kultur og levemåte. Leire, som materiale, har uendelig med muligheter både når det kommer til skaping, men også sansing. Det er kun fantasien som setter begrensninger. Jeg har gjennom de siste årene arbeidet med leire i forskjellige former. Jeg sitter derfor på en del kunnskap om leire og dens potensiale. I tillegg til denne kunnskapen, har jeg etter dette studiet, fått kunnskap om barn og deres utvikling. Det å kunne kombinere disse to kunnskapene, vil være en kjempemulighet for barns sansing.

Undersøkelser viser at leire blir brukt i barnehagen i svært liten grad (Waterhouse, 2015, 130-131). Min forforståelse for hvorfor det er slik, er at det er mangel på kunnskap. Jeg har selv erfart at barnehagepersonalet har liten kunnskap om både leire, som materiale, dens egenskaper og dens muligheter i samspill med barn. Økonomisk sett er leire et billig materiale å kjøpe inn, da det koster under 200 kroner for 10 kilo. Dette er alt det vil koste for barnehagen for å sette i gang leireaktiviteter. Alt utstyr man trenger til leire, kan man enten lage hjemme eller man kan bare bruke hendene. I Norge er blåleire en type leire man kan finne ute i naturen. Naturlig leire kan også skape gode sanseopplevelser for barna. Den har ikke like god kvalitet som den ferdig rensede man får kjøpt, fordi den inneholder andre naturmaterialer som småstein, gress, kvister, og sand. Når man kjøper ferdig rensede leire, kan man få den med eller uten chamotte². Chamotte gjør leiren sterkere etter brenning, noe som gjør at den er godt egnet til skulpturlaging og brenning i bål (Rønneberg, 2009, s. 11). Mange har den oppfattelsen av at når man skal bruke leire, må man ha en keramikkovn. Dette er grunnet en forståelse om at leire må ende i et produkt, for at det skal være nyttig. Dette er en forståelse av leire jeg ønsker å endre. Når det kommer til leire som sansemateriale, vil man ikke trenge å brenne leiren. Ønsker man derimot å brenne leire kan dette gjøres i et bål. Et annet aspekt for hvorfor ikke leire blir brukt i barnehagen, kan være at barnehagehverdagen

---

¹ Keramiske produkter er navnet på produkter av leire som er brent.

² Chamotte er brent leire, som blir knust og puttet inn i ny leire igjen.

er hektisk og man føler ikke man har overskudd til å ha leireaktiviteter. Leire krever litt forarbeid og etterarbeid, men utbyttet barna får av leire-opplevelsen vil jeg si gjør opp for det ekstra arbeidet. For å kunne argumentere for bruk av leire i barnehagen, vil jeg i neste del av oppgaven komme med teori. Denne teorien mener jeg er relevant for å forstå leirens potensiale, som sansemateriale, og hvordan barn sanser.

3 Teori

3.1 Materialer og affordances

Uansett hvor man befinner seg i verden, er man omringet av materialer. For å kunne snakke om leire som et materiale, ønsker jeg først å tydeliggjøre hva som legges i ordet materiale. Ordet materiale blir brukt om alt som kan brukes, for å skape form (Waterhouse, 2013, s. 29). Dette vil si alt fra tre og papir, til tekstil og leire. Materialene har forskjellige kvaliteter, teksturer og former. De kan være glatte, kalde, myke, hårete, gjennomsiktige, røe eller plastiske. Når barn erfarer materialer vil de sammenligne dem med de erfaringene de har fra før (Fredriksen, 2013, s. 111). På denne måten vil de nye erfaringene legges sammen med de gamle, og barna vil få en større forståelse for, og kunnskap om, materialet.

Psykologen James J. Gibson er opptatt av hvordan materialene rundt oss, gjennom historien, har blitt tilpasset for å være til nytte for oss mennesker. Dette kaller han affordances.

Affordances handler om hvordan vi mennesker manipulerer og bruker de omgivelsene og gjenstandene vi har rundt oss, til vår egen nytte. Det handler ikke om å oppdage en gjenstand for første gang, men heller om hvordan en gjenstand kan brukes til noe annet, enn det den egentlig er laget for (Van der Meer, 2018, s. 172). Vi oppdager objektets nye handlingsmuligheter hele livet. Man kan si det handler litt om å tenke utenfor boksen. Leire er et ustrukturert materiale (Fredriksen, 2013, s. 207-208). Dette er fordi det ikke ligger en forventning om hvordan den skal brukes, eller hva som skal lages av den. Ustrukturerte materialer som sand, leire og tre gir muligheter for varierte erfaringer og bruk av fantasi (Fredriksen, 2013, s. 207-208). Det er opp til barna å bestemme hvordan de vil bruke materialet. En klump med leire kan lages om til en bil, et menneske, mat eller en skatt, alt etter hva barna har behov for i sin aktivitet. Leire er derfor et materiale med uendelig mange affordances og muligheter.

3.2 Leire som sansemateriale

Leire finnes i bakken over hele verden. Etter milliarder av år hvor vær, vind, kjemiske prosesser og naturkrefter har slipt ned stein og fjell til bitte små partikler, har vi fått leire (Waterhouse, 2013, s. 65). Leire, som materiale, byr på uendelig mange sansemuligheter. Den har mange stadier som byr på forskjellige teksturer og opplevelser. Det plastiske stadiet

er det mest brukte. Da er leiren formbar, fuktig og myk. Tilsetter man vann til leiren, får man forskjellige konsistenser ettersom hvor mye vann man blander inn. Det stadiet hvor man får en konsistens som kan minne om glasuren man har på muffins, heter slikker. Denne fungerer dårlig til forming, men kan for eksempel være gøy å male med. Lar man den plastiske leiren stå, uten å bli dekket til, vil den bli helt tørr. I dette stadiet er leiren veldig skjør og kan fort knekke eller ødelegges. Ødelagt eller tørr leire kan gjøres plastisk igjen, ved å tilsette vann. Dette gjør at det ikke vil bli nødvendig å kaste ubrent leire, da den kan brukes om og om igjen. Brenner man denne tørre leiren, vil man ende opp på det stadiet som heter keramikk (Moe, 2018, s. 163). Da er leiren herdet, og dette er det siste stadiet i leireprosessen. Det at leiren kan opptre på så mange forskjellige måter, vil jeg påstå gjør at den egner seg bra som emne i et prosjektarbeid, både for store og små. Den kan gi mange ulike taktile erfaringer og opplevelser bare ut fra konsistensen man velger å bruke.

Forskeren Arne Trageton har forsket på tredimensjonalitet blant barn. Han deler barns lek med tredimensjonale materialer³, inn i aldersfaser (Trageton, 2007, s. 22). Den fasen som er relevant for mitt prosjekt, er den Sensomotoriske fasen som gjelder fra ca. 0-2 år. Her beskriver Trageton hvordan barn utforsker og opplever materialer, gjennom å sanse og bevege seg. Ved repeterte bevegelser som kasting, mosing, klemming og smaking vil barna skaffe seg kunnskap om materialenes egenskaper og muligheter. Ved å oppleve leirens formings-muligheter, kjenne "slikker" tyte mellom fingrene eller pulverisere tørket leire, vil barna få sterke sensomotoriske opplevelser. Derfor gir leirens ulike konsistenser barn viktige varierte sanseopplevelser. Flytende leire har den egenskapen at hvis man tar fingrene borti den, fester den seg på samme måte som maling. En slik taktil opplevelse mener Trageton vil motivere til å berøre og utforske leiren ytterligere (Trageton, 2007, s. 113).

I dette kapittelet har jeg forklart litt av leirens kvaliteter. For å kunne forstå hvordan leiren kan brukes med barn, er det viktig å vite hvordan barn sanser. Derfor vil jeg i de neste kapitlene ta for meg barns sansing og hvordan barnehagelærere kan legge til rette for gode sanseopplevelser.

---

³ Materialer med tre dimensjoner: lengde, bredde og høyde.

3.3 Sansing

Med sansing vil jeg ha fokus på bruken av de 5 sansene hørsel, smak, syn, lukt og berøring (Jagtøien & Hansen, 2013, s. 120). Disse sansene bruker vi for å få opplysninger om verden og tingene rundt oss. For å snakke om sansing ønsker jeg å trekke frem Maurice Merleau-Ponty. Han var en fransk filosof og fenomenolog som arbeidet mye med kroppen og sansene. Han hevdet at det er gjennom kroppen man får tilgang til verden. Jo flere kroppslige erfaringer man gjør seg, jo større forståelse får man av verden man lever i (Waterhouse, 2013, s. 14). Med andre ord betyr det at jo mer man opplever med de forskjellige sansene, jo større forståelse får man av verden. Alice Kjær er en dansk forfatter og pedagog som er særlig opptatt av hvordan barn erfarer verden gjennom sansende, kroppslige og skapende handlinger. Hun bygger på Merleau-Ponty sine tanker om kroppens viktighet i sansing. Kjær forklarer at når man er voksen, er det fornuften og logikken som leder oss til en forståelse av samfunnet. Hos barn derimot, er det kroppen som leder an. Først erfarer de, og deretter forstår de med tankene (Kjær, 2019, s. 19).

I Rammeplanen står det at "Personalet skal introdusere nye perspektiver og tilrettelegge for nye opplevelser og erfaringer" (Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 44). Vi skal gi barna så mange erfaringer vi kan. Dette innebærer å introdusere forskjellige materialer og situasjoner for dem, som de kan bli kjent med og utforske. Jo flere materialer de får erfare, jo større forståelse vil de få av verdenen vi lever i. Det å få erfaring med at materialer kan ha forskjellige teksturer, temperaturer og former, gir dem en større forståelse av materialene.

Merleau-Ponty mente at det å oppleve objekter som aktive, vil gi barna en annen mening enn hvis objektene er "døde" (Merleau-Ponty, 2002, s. 60). Et "dødt" objekt, er et objekt som ligger stille og ikke viser sitt fulle potensiale. Et eksempel Merleau-Ponty bruker, er et tent stearinlys. Siden barna opplever med sansene, vil de bli fristet til å erfare lyset med kroppen. Lyset blir først "aktivt" når det har vist barnet potensialet det har til å brenne barnets hånd (Merleau-Ponty, 2002, s. 60). Da vil barnets opplevelse gjøre at lyset vil virke frastøtende. Dette viser hvordan barna må erfare gjenstander på kroppen, for å lære. For å kunne se leirens aktive stadier, må barna kunne få oppleve dens mange muligheter og teksturer. De må kunne smake på den, klemme på den, trille den, kaste den og mose den.

Siden de yngste barna i barnehagen ikke har levd så lenge, har de lite livserfaring og begrenset verbalt språk (Kjær, 2019, s. 11). Sansene deres derimot er fullt mottakelige for erfaringer og inntrykk. Dette gjør at barn kommuniserer mye med kropp, handling, samt lyder, ord og gledesfylte utbrudd. De utforsker ved å ta på ting, smake på, klatre og stå på, legge seg i og tråkke på det de utforsker. Det er gjennom sansestimulering og sanseerfaring de opplever verden (Moe, 2018, s.162).

Kjær trekker frem et begrep hun kaller bevegelsespersepsjon. Hun beskriver i en praksisfortelling hvordan barna opplever noe nytt, vandrer av gårde for å gjøre noe annet, før de komme tilbake for å utforske mer (Kjær, 2019, s. 21). Det betyr at når barn sanser, er de i en kontakt og bevegelse med det de utforsker. Dette vil si, at for å få en best mulig sanseopplevelse, må barna ha mulighet til å bruke kroppen. Jeg ønsket derfor, i mitt prosjekt, å ha fokus på at barna skulle få oppleve leiren på sin egen måte, med alle sansene. Når barn blir satt ved et bord er kroppsbevegelsene begrenset ned til skuldre og armer (Trageton, 2007, s. 29). De vil kun få tilgang til det som er innenfor armenes rekkevidde. Jeg vil senere forklare hvordan dette påvirket mine aktiviteter.

3.4 Estetiske læreprosesser

Merleau-Ponty mente at allerede før hodet har reflektert eller rukket å tenke, har kroppen sanset og skapt mening (Kjær, 2019, s. 20). Dette vil si at barna må ha mulighet til å sanse og erfare med kroppen, for å kunne forstå omverdenen. I møte med objekter vil vi bli påvirket og endret. For å kunne snakke om dette ønsker jeg å trekke inn litt teori om estetiske læreprosesser.

Estetiske læreprosesser vil si prosesser hvor man knytter det sanselige, kroppslige og følelsesmessige sammen med det kognitive (Sæbø, 2011, s. 37). Barn vil i møte med nye opplevelser og erfaringer kunne få sterke inntrykk og følelser. Disse følelsene kommer fordi de opplever noe de ikke har kjennskap til fra før. Det er viktig at når barn har fått nye inntrykk, må de få mulighet til å sortere de nye inntrykkene og erfaringene sine. Dette skjer gjennom at de danner inntrykkene om til uttrykk (Fredriksen, 2013, s. 97). Ved å få fordøyet og sortert inntrykkene vil de få en dypere forståelse av det de har opplevd. Denne fordøyingen kan skje på mange forskjellige måter, men det handler om at barna må få

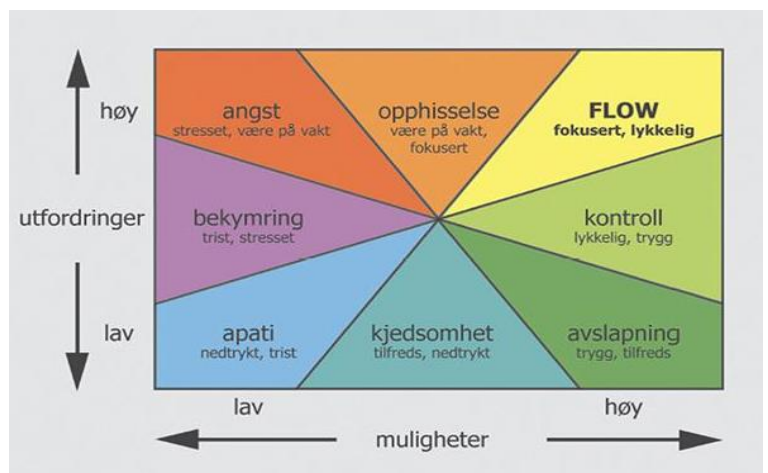
uttrykke det de føler. Dette kan for eksempel gjøres gjennom forskjellige medier innenfor drama, musikk og kunst og håndverk.

I rammeplan står det at “Personalet skal introdusere nye perspektiver og tilrettelegge for nye opplevelser og erfaringer” (Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 44). For å trekke frem et eksempel på dette, kan man se for seg hvordan et barn som har kunnskap om plastisk leire har laget seg noen indre referanser. De vet at leiren kan formes og at den er fuktig. Hvis de senere får oppleve leire i flytende form, vil dette avvike fra barnets tidligere erfaringer og opplevelser. Dette vil kunne berøre barnet følelsesmessig, og de vil kunne trenge å få bearbeidet og prosessert de nye inntrykkene. Inntrykkene kan komme til uttrykk i for eksempel tegning, lek, samtale eller humor. Det er derfor viktig at barnehagelærere legger til rette for bearbeiding av inntrykk, også for de yngste barna. Ved å dokumentere deres prosesser, ved for eksempel å printe ut og henge opp bilder, kan man snakke med barna om det de har opplevd og erfart.

3.5 Flow

Det å holde leire i hendene, kjenne på dens plastiske egenskaper og tekstur, kan fort føles hypnotiserende. Det er noe med leire, som sansemateriale, som fanger både voksne og barns interesse. For å kunne beskrive dette fenomenet, ønsker jeg å bruke Mihaly Csikszentmihalyis modell av flow. Flow kan defineres og brukes på mange forskjellige måter.

I denne oppgaven kommer jeg til å definere flow som en sinnstilstand som skjer, når man er så oppslukt i aktiviteten, at man glemmer seg selv, tid og sted (Moe, 2018, s. 137-138). Flow oppnår man når den aktiviteten man holder på med har mange nok muligheter og potensiale, så den ikke blir kjedelig. Samt at aktivitetene er passe utfordrende så man ikke blir frustrert, men klarer å løse dem når man er konsentrert (Moe, 2018, s. 138).

Bilde 1: Flow-modell. Illustrert av Jørgen Moe. (Moe, 2018, s.137)

3.6 Barnehagelærerrollen

Barn har mange måter å kommunisere på. Som barnehagelærer er det vårt ansvar å lytte til det barna formidler. Aktiv lytting er derfor et begrep jeg ønsker å nevne. Aktiv lytting vil si at vi bekrefter og prøver å forstå det barna ønsker å kommunisere, med blikk, kropp eller lyd (Askland, 2015, s. 27). Små barn kan ha et begrenset verbalt språk. Ved at barnehagelæreren benevner og setter ord på det barna opplever, og det de tror barna mener, vil de kunne hjelpe dem med å føle seg forstått.

I rammeplan for barnehage står det at "Personalet skal gi barna varierte inntrykk og mulighet til å uttrykke seg på forskjellige måter." (Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 43). En del av rollen barnehagelærere har, er derfor å gi barna erfaring rundt materialer og deres kvaliteter. Da vil barna få nye og varierte måter å uttrykke seg på.

Skal man ta et materiale med inn i barnehagen, er man ikke nødt til å være ekspert, men det er viktig at man har noen forkunnskaper. Jo flere erfaringer man har gjort seg med det materialet man presenterer for barna, jo flere muligheter og erfaringer vil man kunne gi dem. Barnehagelærere som skaffer seg kunnskap om materialer, vil i større grad legge til rette for lek og eksperimentering med lignende materialer. Når man kjenner til flere materialer vil man også kunne vite hvilke materialer som kan passe for ulike barn (Fredriksen, 2013, s. 200). Barn trenger tid til å følge sin nysgjerrighet, undre seg, skape mening og bli kjent med materialene (Fredriksen, 2013, s. 182). Når man skal introdusere eller utforske materialer i barnehagen er det derfor viktig at man setter av nok tid til aktivitetene. Aktiviteter hvor barna får for liten tid, vil virke stressende både for de ansatte og for barna. Fredriksen mener at slike aktiviteter ikke bør være en del av barnehagens tilbud, da det fratrar barna gode sanseerfaringer (Fredriksen, 2013, s. 52). Først når vi har nok tid, kan vi bli oppmerksomme på hvilken rikdom som finnes i materialene (Fredriksen, 2013, s. 64).

Når man skal introdusere nye ting for barn, er det viktig at man som barnehagelærer er aktiv og bevisst sin rolle (Kjær, 2019, s. 47). Man har stor påvirkningskraft på barna. Bare ved hjelp av humør og engasjement, kan man gjøre en liten aktivitet meningsfull og spennende. Rammeplanen sier om fagområdet Kunst, kultur og kreativitet, at "I arbeid med fagområdet skal personalet stimulere barnas nysgjerrighet, utvide deres forståelse og bidra til undring, undersøkelser, utprøvinger og eksperimentering." (Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 51). Hvis barnehagelæreren begynner å leke med materialet, setter det i bevegelse eller skaper

innbydende installasjoner, vil dette motivere barna til å leke og utforske. Når man viser interesse og nysgjerrighet for det man presenterer, vil barna bli interesserte i, og få et ønske om, å delta i aktiviteten. Ved å stille undrende spørsmål sammen med barna, vil de også bli undrende og nysgjerrige. Det er viktig for at barna skal sanse, at den voksne utforsker sammen med dem i starten, da dette skaper trygghet i situasjonen.

Når det kommer til barnas deltakelse, er det viktig at barnehagelærere husker på at barna utforsker, opplever og bearbeider inntrykkene sine, på forskjellige måter (Kjær, 2019, s. 29). Derfor vil det være naturlig for noen barn å la seg rive med fra første stund, mens andre må observere litt før de er klare til å delta. Dette er viktig å huske på, når de skal presentere noe nytt for barna. Man kan invitere barna inn i aktiviteten, men man skal ikke tvinge dem. Det viktigste er at barna får gode opplevelser og erfaringer de kan bygge videre på. Når man setter i gang kreativt arbeid med barn, trenger man derfor ikke lage store mål. Barna vil finne mening i det de gjør og erfarer.

For at barna skal tørre å utforske, må de være trygge. For å bli en trygg barnehagelærer for barna, er det viktig at man er forutsigbar. Tryggheten bygger på at barnet vet hvilke følelsesmessige reaksjoner det vil få, i ulike situasjoner (Askland, 2015, s. 62). I tillegg til trygghet overfor de ansatte, er det også viktig at barna er trygge i rommet. Det er best å ha aktiviteter i rom barna er kjent, med barn de allerede kjenner. Når barna er trygge på de ansatte, barna og på rommet, vil de ha et bedre grunnlag for utforskning.

4 Metode

En metode er en fremgangsmåte man bruker for å finne informasjon, og for å få ny kunnskap (Dalland, 2020, s. 53). Som skrevet i innledningen er det lett for at det blir satt fokus på å skape et produkt når det kommer til å bruke leire i barnehagen. Det kan være gøy både for barn og voksne å få lage produkter man kan ta med hjem, men leire kan være mye mer enn bare et ferdig produkt. Derfor ønsket jeg å rette oppmerksomheten mot barn i 1-års alderen. Ved hjelp av observasjon ønsket jeg å få erfaring med hvordan man kan bruke leire med de yngste, og tilegne meg kunnskap om barnas måte å utforske materialet på.

Siden problemstillingen min var: "*Hvorfor bruke leire som et sansemateriale med de yngste barna i barnehagen?*", var det naturlig for meg å dra ut i barnehagen og observere. For å kunne få en førstehåndserfaring av hvordan leiren blir tatt imot av barnegruppen, valgte jeg å gjøre et lite prosjektarbeid. Jeg ønsket å observere barnas sansing med leiren, samtidig som jeg var deltakende sammen med dem. Jeg valgte kvalitativ metode, fordi det var det mest naturlige for min problemstilling.

4.1 Kvalitativ metode

Kvalitativ metode går ut på at man ønsker å forstå motiver og hensikter. Altså en større dybdeforståelse av menneskers atferd og handlinger (Løkken & Søbstad, 2013, s. 36). I en kvalitativ forskning har man få informanter eller observasjon-objekter. Noe av det viktigste med kvalitative metoder er at man søker etter en forståelse, mer enn en forklaring. Det viktigste er å se resultatet som en helhet, og ikke stykke det opp i mindre deler (Løkken & Søbstad, 2013, s. 35). Data, altså informasjon som blir samlet inn, kan tolkes og forstås på mange forskjellige måter. Min tolkning av data har et senmodernistisk preg. Det vil si at dataen må sees ut fra den situasjonen den er skapt i (Askland & Sataøen, 2019, s. 28). Når man samler inn data vil informasjonen man får inn, være preget av påvirkende faktorer som deltakerne, rommet, fysiologiske behov som mat og søvn, og andre faktorer som kan påvirke enkeltindividene og situasjonen. Tar man ikke med alt dette i tolkningen av datamaterialet, vil man kunne tolke resultatet feil. Kvalitativ metode passet min problemstilling, da jeg ønsket å få en mer helhetlig forståelse av "leire med de yngste". Slik jeg ser det, ville det blitt vanskelig å tilegne meg kunnskap om hvordan barna sanset leiren, hvis jeg ikke kunne vært med og observert hvordan de utforsket og erfarte. Grunnen til at jeg tenker dette, er at man

kan lese mye i bøker, men det er kun ved å selv gå ut i felten og observere, at man får med seg hele konteksten og alle de små observasjonene av blick og kroppsspråk. Jeg valgte derfor å ha en barnegruppe på 4 barn under mine aktiviteter.

Hadde jeg observert en større gruppe barn samtidig, ville det blitt vanskelig å fange opp det jeg var på utkikk etter. Dette kunne gjort at observasjonene ikke hadde gått så mye i dybden og heller bare blitt en overflate-observasjon.

4.2 Observasjon

Observasjon vil si at vi bruker sansene våre til å undersøke og registrere noe vi ønsker mer informasjon om (Løkken & Søbstad, 2013, s. 40). Den informasjonen vi tilegner oss, tolker vi i etterkant, for å få en større forståelse av det vi har observert. Observasjon er en stor del av det å jobbe i barnehage. Observerer man i barnehagen, er man ofte ute etter innsikt og forståelse. Enten om enkeltbarn, barnegruppen eller om egen yrkesutøvelse (Løkken & Søbstad, 2013, s. 41).

Deltakende observasjon er en metode som fungerer bra når man skal undersøke egen deltakelse eller hvordan et opplegg fungerer. Ved deltagende observasjon blir man med på det opplegget eller den prosessen man studerer (Dalland, 2020, s. 103). Det som er positivt med deltagende observasjon, er at observatøren kommer tett innpå barna og det som foregår (Frønes, 2019, s. 86). Man får mulighet til å påvirke og se detaljer som ikke kan bli sett i et ikke-deltakende perspektiv. Observasjonene blir skriftliggjort i etterkant, når selve observasjonen er avsluttet. Dette gjør at ingenting som blir nedskrevet er en direkte gjenspeiling av det som skjedde. Når man er deltagende i en observasjon er det viktig at man er bevisst på sin rolle, sine erfaringer og kunnskap, og hvordan man kan påvirke situasjonen (Frønes, 2019, s. 86). Ved å være bevisst på dette vil man få en mer pålitelig observasjon. Siden leire er noe jeg har stor interesse for, vil den kunnskapen jeg har, påvirke mine data. Jeg vil med min forkunnskap kunne tolke datamaterialet på en annen måte, enn noen som ikke har så stor kjennskap til leire. Det at jeg allerede var kjent med leire som materiale, gjorde at jeg kunne bruke observasjonstiden min i barnehagen på å rette søkelyset mot barnas sansing og min rolle som barnehagelærer.

Jeg ønsket å finne ut av hvordan leire som materiale ble mottatt av barnegruppen. Hvordan barna sanset leiren, hvordan de brukte kroppen og hvordan de brukte leiren. Jeg ville også få erfaring rundt det å introdusere leire for barn på rundt 1 år, og hvordan jeg kunne gjøre det mest mulig trygt og samtidig spennende. Jeg ønsket å innta rollen som deltakende observatør, og tok en aktiv rolle i barnas møte med leiren. Det at jeg bare hadde 4 barn av gangen, førte også til at jeg kunne ha kontakt med alle barna under aktiviteten, hvis de søkte meg.

Mitt humør og engasjement var faktorer som kunne påvirke hvordan barna reagerte og forholdt seg til aktiviteten. Det at jeg hadde et indre engasjement for arbeidet med leire, kunne gjøre at barna merket min motivasjon, og derfor også ble mer nysgjerrige. Jeg prøvde å unngå prat med den andre barnehagelæreren, og heller ha fokuset mitt mot leiren og barna. Henvendte barna seg til meg, møtte jeg blikket deres og smilte og undret meg sammen med dem.

Etter hver observasjon dro jeg hjem og skrev ned alt jeg hadde erfart, sett og observert. Jeg prøvde å skrive det så nøytralt og nøyaktig som mulig, da jeg visste at mine meninger og oppfatninger kunne ha en påvirkning på det jeg skrev. Og dette ville ha en innvirkning på resultatet av mitt prosjektarbeid.

4.3 Prosjektarbeid

Et prosjektarbeid betyr at man fordyper seg i et tema over tid. Målet med prosjektarbeid er at barna gjennom handlinger, forståelse og opplevelser skal kunne erfare og tilegne seg kunnskap (Kjær, 2016, s. 24).

For å få til et best mulig prosjektarbeid i barnehagen, må det være noe barna viser interesse for. Prosjektarbeid skal gi mening for barna, og skal legge vekt på prosessen deres. Tanken er ikke at man skal komme seg igjennom det de ansatte har planlagt, men at man setter av nok tid til å la barna få oppleve, sanse og utforske det de ønsker (Kjær, 2019, s.13). Det er også viktig å være bevisst på tidspunktet man setter i gang aktivitetene. Barnehagelæreren må tenke på når på dagen barna er mest mottakelige for nye inntrykk. Det å sette i gang en aktivitet når barna er sultne eller trøtte vil ikke skape en god opplevelse for barna.

Ifølge Kjær er det flere formål med prosjektarbeid. De grunnene hun legger frem for å drive prosjektarbeid er at det bygger relasjoner og fellesskap, samtidig som at det utvider barns erfaringsverden og støtter deres oppmerksomhets- og fordypningsevne. I tillegg mener hun at

det støtter barns deltakelsesevne, gir dem en glede av å få være med og bidrar til læring og kunnskap om temaer (Kjær, 2019, s. 16-17). Enkelte av disse faktorene må barnehagelæreren legge til rette for at skal skje, mens andre skjer mer naturlig. Når det kommer til prosjektarbeid blant de yngste barna er det prosjekter som handler om å fordype seg og bli kjent med materialer eller uttrykksformer, som er det vanligste (Kjær, 2016, s. 29). Et prosjektarbeid kan vare en bestemt periode, eller så lenge barna fortsatt viser interesse. Ved å bruke prosjektarbeid i barnehagen, vil barna få flere erfaringer og en dypere forståelse av det temaet man har fokus på.

Barnehagelærerne har en viktig oppgave når det kommer til prosjektarbeid. De må være fleksible og åpne for barnas innspill. Det er ikke alltid barna kommer med konkrete ønsker om ting de ønsker å utforske, spesielt ikke i når det kommer til de yngste. Det er da opp til de ansatte å legge merke til hva som interesserer barnegruppen, og gripe tak i dette. I et prosjektarbeid er det viktig at de ansatte dokumenterer, reflekterer og endrer opplegget ut ifra barnas fokus. Ved å ta bilder, skrive ned barnas kommentarer og hva de opplever, vil man kunne reflektere over, og se ting fra nye perspektiver og synsvinkler.

Selv om mitt opplegg kun gikk over tre ganger, velger jeg å definere det som et lite prosjektarbeid. Dette gjør jeg på bakgrunn av måten Kjær beskriver et prosjektarbeid: "I arbeidet med temaet legges det vekt på prosessen, og barna får tid og mulighet til å utforske temaet med kroppen og sansene på ulike måter." (Kjær, 2019, s. 13). I mitt prosjekt lot jeg barna få utforske på den måten som føltes naturlig for dem. De fikk også i løpet av aktivitetene mulighet til å oppleve materialet på kroppen og ikke bare med hendene. Jeg lot dem få den tiden de trengte til å utforske, og når de gav tegn til å være ferdige, kunne de gå ut til de andre. Kjær beskriver også hvordan et prosjektarbeid er deltakerstyrt (Kjær, 2019, s. 13). Det betyr at barna skal være med å påvirke utseendet på aktiviteten. Under mitt opplegg tok jeg inn over meg hvordan barna sanset når jeg skulle planlegge neste aktivitet. Selv om jeg hadde planlagt at barna ikke skulle bruke objekter under bordaktiviteten, lot jeg de barna som fikk tak i objekter få utforske med disse. Dette ser jeg på som barnas medvirkning, da det viser hvordan de ønsket å utvide sin opplevelse.

I mitt prosjekt ønsket jeg å ikke legge så mange føringer på forhånd. Jeg ville se hvordan barna reagerte ved første aktivitet, for så å tilpasse opplegget deretter. Barn er sosiale vesener. De søker naturlig andre barn og voksne (Kjær, 2019, s. 24). De imiterer, speiler og gjentar det andre gjør, og gjennom dette skaper de felles læringsprosesser. Siden barn har

forskjellige erfaringer fra tidligere i livet, kommer ikke alle barn til å reagere likt på materialet og aktivitetene. Jeg ville ikke presse materialet på barna, men la dem få tilnærme seg leiren i eget tempo. Var det noen barn som var skeptiske, ukomfortable eller uinteresserte trengte de ikke å delta. Dette handler om respekt for barna og deres integritet.

4.4 Ethiske retningslinjer

Når man skal gjennomføre et arbeid med barn i barnehagen er det viktig å tenke på hvordan man samler inn informasjon. Før jeg startet prosjektet fikk alle foreldrene utdelt et samtykkeskjema (se vedlegg 1). Dette skjemaet inneholdt informasjon om hva opplegget gikk ut på, hva dette ville si for dem og deres barn, samt hvordan jeg ønsket å bruke den innsamlede informasjonen. Foreldrene fikk vite at opplegget var frivillig og at de kunne trekke seg når som helst i prosessen. Barn kan ikke samtykke. Dette gjør at det er ytterst viktig at man behandler deres informasjon konfidensielt. Alle navn på barn, sted og voksne som blir brukt i denne oppgaven er derfor anonyme. Dette gjelder også alle bilder.

Når man jobber i barnehagen, må man følge Forvaltningsloven. I paragraf 13 står det man ikke skal utlevere informasjon om privatpersoner til andre utenforstående (Forvaltningsloven, 1967, §13). Dette er også noe jeg hadde et bevisst fokus på både under og etter mitt barnehageopphold.

5 Gjennomføring

Da jeg skulle kontakte barnehager, sendte jeg ut en e-post hvor jeg skrev kort om hva opplegget mitt gikk ut på, og hvordan jeg ønsket å gjennomføre prosjektarbeidet. Jeg fikk mulighet til å komme til den første barnehagen jeg kontaktet. Dette var en barnehage jeg ikke hadde vært i kontakt med før, og kjente derfor ikke personalet, arealet eller barnegruppen. Jeg ba om å få komme på besøk en gang, før aktivitetene mine skulle gjennomføres. Dette ønsket jeg å gjøre, da jeg tenkte dette kunne gjøre barna tryggere på meg, fordi vi fikk mulighet til å bli litt kjent. Jeg ville også, under dette besøket, få mulighet til å fortelle de ansatte om mitt opplegg og min motivasjon, samt få et innblikk i hvordan barnehagens areal så ut. Alt dette ville kunne styrke aktivitetene og planleggingen min. Jeg er klar over at det finnes uendelig mange måter å gjøre sanseaktiviteter på, i barnehagen. Jeg ser på ingen måte mitt prosjekt som en mal, men heller et eksempel på hvordan sanseaktiviteter kan gjøres med de yngste.

Jeg valgte å gjennomføre tre observasjoner, da jeg tenkte at dette ville gi meg et godt nok grunnlag til å kunne få besvart problemstillingen min. Ved alle mine aktiviteter var vi en barnehagelærer, 4 barn og meg. Ved hver aktivitet var det en ny barnehagelærer som deltok. Selv om leiren kan ha mange forskjellige konsistenser og kvaliteter, valgte jeg å kun ta i bruk plastisk leire under mine aktiviteter. Dette gjorde jeg fordi jeg tidligere har erfart at dette er et greit startpunkt for de minste barna, da leiren ikke henger igjen på fingrene deres. Før jeg satte i gang aktivitetene, brukte jeg omtrent en halvtime på å være ute på avdelingen, sammen med barna. Dette gjorde jeg, for at de skulle få mulighet til å bli litt mer trygge på meg, så aktivitetene skulle få et bedre utgangspunkt. Alle barna som deltok disse tre dagene var mellom 1,1 år til 1,5 år, og var både jenter og gutter. Enkelte av barna fikk vært med på to aktiviteter. Jeg hadde aktivitetene mine tidlig på morgenen etter frokost, da barna var mette og uthvilte. Da var de mest mottakelige for nye inntrykk og opplevelser.

Første aktivitet planla jeg som en bordaktivitet. Dette gjorde jeg til tross for at jeg visste at barn trenger å sanse med hele kroppen. Grunnen til at jeg tok dette valget, var at jeg ønsket å kunne sammenligne en bordaktivitet med en gulvaktivitet. Dette så jeg på som den mest logiske måten jeg kunne erfare hvilken aktivitet som gagnet barna mest.

Ønsket mitt var at barnas første møte med leiren skulle være mest mulig forutsigbar og trygg for dem. Ved å ha barna på tripp-trapp stoler ville de ha et overblikk over rommet og det som skjedde rundt dem. Det å sitte ved bordet er også en situasjon de er vant til, noe som jeg

tenkte kunne hjelpe på tryggheten. Før aktiviteten startet, sa jeg til barnehagelæreren at målet med aktiviteten var at barna skulle få utforske leiren. Det var helt greit om de puttet den i munnen, da den ikke var giftig. Jeg valgte under denne aktiviteten å ikke ha annet enn leire tilgjengelig for barna. Dette valgte jeg, fordi jeg ville ha mest fokus på materialet, samt for å kunne observere hvordan barna sanset med hender og armer. Barna trengte litt tid til å observere, før de begynte å utforske leiren. De flyttet på den, klemte på den, slapp den, kastet den og smakte på den. Under aktiviteten var jeg og barnehagelæreren verbale i vår undring over leiren, ved å si ting som «Oi, hva er det?» og lignende undringssetninger.

Observasjon 2 hadde jeg planlagt som en gulvaktivitet. Jeg ønsket at rommet skulle være avlukket, så vi ikke ville få forstyrrelser av andre som gikk inn og ut, samt lyder fra andre aktiviteter. Jeg la tynne skiver med leire ut på duken, sammen med små og store biter av leire. Under denne observasjonen hadde jeg egentlig tenkt å ha fokus på hvordan barna brukte hendene som verktøy. Likevel valgte jeg å ha plastikkdyr og modelleringspinner tilgjengelig, hvis disse kunne hjelpe og motivere til utforskning hos barna. Barna var under denne aktiviteten mer aktive med kroppen sin, enn under bordaktiviteten. De reiste seg, vandret rundt, satte seg på huk eller på gulvet og de flyttet seg rundt på duken mens de utforsket. De smakte på, klemte, hakket på, rev fra hverandre, kastet, trillet og flyttet rundt på leiren.

Før observasjon 3, hadde jeg ikke planlagt fullt ut hva vi skulle gjøre. Dette var et bevisst valg. Jeg ønsket å se på de forrige aktivitetenes utfall, for å avgjøre hvilken aktivitet som gav barna flest sansemuligheter. Med dette i tankene valgte jeg å ha den siste aktiviteten på gulvet, da dette gav barna rom for mer kroppslige sanseerfaringer. Jeg gjorde det samme som i forrige aktivitet, men denne gangen hadde jeg med en sprayflaske med vann. Jeg brukte sprayflasken til å spraye leirebitene, for å endre deres tekstur. Vannet endrer leirens overflate og den blir dermed annerledes å ta på. Dette gjorde at når barna tok på den, fikk de en ny taktil opplevelse, samt merke på hendene. Barna gjorde mye av det samme med leiren denne gangen, men de utforsket også vannet, sprayflasken og leiremerkene de fikk på hendene etter å ha tatt på den våte leiren.

Under begge gulvaktivitetene tok vi av barna sokker, sko og bukser, slik at barna skulle få erfare med mer enn bare hendene. Dette var et valg jeg gjorde på bakgrunn av teorikapittelet mitt om sansing og om hvor viktig kroppslige opplevelser er for barnas sanseopplevelser.

Samt at ved å ta av dem på underkroppen ville barna kunne bevege seg og sanse mer fritt, uten at de ansatte trengte å være redde for at de ble skitne på klærne.

Jeg valgte under mine observasjoner å rette fokus mot hvordan barna brukte leiren som sansemateriale ved en bordaktivitet, kontra en gulvaktivitet. Jeg ville også se hvordan barnehagelærere kan påvirke en sanseaktivitet gjennom sin deltakelse og engasjement. En annen ting som det ble naturlig å ha fokus på var hvordan jeg, som barnehagelærer, kan tilrettelegge for best mulige sanseopplevelser for barna.

Disse faktorene var de faktorene jeg fokuserte mest på, men jeg ønsket også å gi barna gode opplevelser, samt gi personalet litt kunnskap om leirens potensiale.

Når man samler inn data, vil informasjonen man får inn være preget av situasjonen og påvirkende faktorer på barna, som for eksempel søvn, trygghet og sult. Det betyr at resultatet er situasjonsbetinget, og at den dataen som har blitt samlet inn i denne oppgaven ikke vil være en fasit for andre liknende prosjekter. Det viste seg derimot i etterkant av observasjonene mine, at de resultatene jeg fikk, samsvarer i stor grad med det datamaterialet Fredriksen fikk i sin studie "Hvordan forhandler barn mening når de leker med tredimensjonale materialer?" (Fredriksen, 2013, s. 103). Dette er fascinerende, da vi hadde forskjellige fremgangsmåter og aktiviteter. Men barnas måte å utforske materialene på, var relativt lik uavhengig av typen materiale og aktivitet. Dette viser at selv om min oppgave er preget av miljøet rundt barna og tidligere erfaringer, vil barnehagelærere kunne dra nytte av mitt datamateriale i eget sansearbeid i barnehagen.

6 Funn og drøfting

Det å tilrettelegge for sansing i barnehagen er en grunnleggende del av det å jobbe på småbarnsavdeling. Barna er nye i denne verden og trenger å få oppleve på kroppen, hva verden har å by på.

Keramikk har vært en stor del av vår historie. I dagens samfunn blir fortsatt keramikk brukt i store mengder. Barna er i kontakt med keramiske produkter både på badet, i form av vask og do, og på kjøkkenet, i form av tallerkener og kopper. Allikevel har jeg erfart at få barn vet hva leire er. Leiren, som det ypperlige plastiske materialet det er, blir ofte erstattet med plastelina og trolleig. Jeg ønsker ikke å se ned på trolleig og plastelina, da disse også er gode plastiske materialer. Poenget mitt er heller at leiren har så mange flere muligheter for variasjon av aktivitet, og gir flere ulike sanseopplevelser for barna.

Med min problemstilling "*Hvorfor bruke leire som et sansemateriale med de yngste barna i barnehagen?*", ønsker jeg å drøfte enkelte situasjoner jeg observerte under mitt prosjekt.

Dette er situasjoner jeg synes er viktig å være bevisst på, når det kommer til sanseaktiviteter med de yngste. Ut fra de dataene jeg samlet inn, vil jeg legge frem mine funn og drøftinger som ulike kategorier. Disse kategoriene mener jeg er relevante for å kunne svare på min problemstilling.

6.1 Barns sansing

I mitt prosjekt hadde jeg fokus på den plastiske leiren. Dette var et bevisst valg. Det finnes mange muligheter for forskjellige teksturer, temperaturer og aktiviteter når det kommer til leire. Grunnen til at jeg valgte å fokusere på plastisk leire, var at dette var barnas første møte med meg som pedagog. Jeg tenkte derfor at dette ville gjøre aktivitetene tryggere, da plastisk leire minner litt om plastelinaens konsistens. Pedleren informerte meg på forhånd om at barna ikke hadde brukt leire i barnehagen før, men at de hadde prøvd plastelina. Dette var derfor ikke en helt ukjent taktil erfaring for dem.

Under min første aktivitet fikk barna hver sin klump med leire. Jeg opplevde at barna ikke ville ta på denne klumpen. Når ingen av barna gjorde noe mer enn å berøre materialet, valgte

jeg derfor å presentere materialet på en ny måte. Jeg delte klumpene opp i mindre biter, på størrelse med håndflatene deres. Disse tok barna på med en gang. Etter å ha reflektert over denne hendelsen, har jeg kommet frem til at det kan ha vært lettere for dem å sanse når materialet var i mindre biter, fordi den virker mer innbydende og lettere å håndtere. Når man blir presentert med en stor og tung klump kan den virke mer skremmende enn små biter. Som barnehagelærer er det min jobb å se barnas behov. Barna kunne ikke kommunisere med ord, så jeg måtte tolke kroppsspråket deres. Ved å gjøre dette fikk barna tilgang på nye sansemuligheter. De små bitene ble flyttet rundt i små hauger, de ble stablet oppå hverandre og kastet.

Bilde 1: Den taktile sansen blir brukt under utforskning av leirebitene. Eget foto.

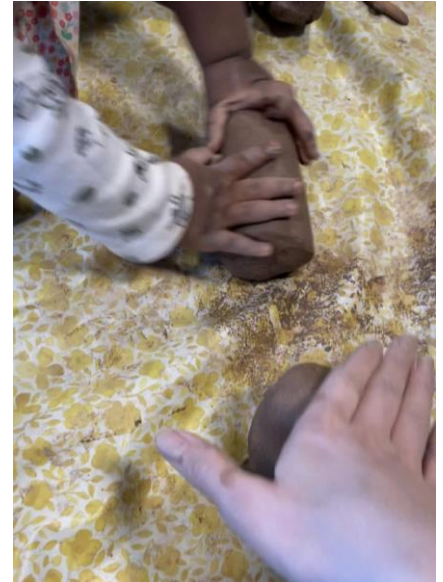
I løpet av aktivitetene sanset og erfarte barna ved å holde på leiren, smake på den, klemme på den, flytte den, rive den opp i mindre biter og slippe den på gulvet. Når barn sanser, sanser de med kroppen først. (Kjær, 2019, s. 19). Dette ble veldig tydelig for meg da jeg så hvordan barna beveget seg under gulvaktivitetene. Kroppen deres var hele tiden i bevegelse. De satt på rumpa, krabbet rundt, gikk over og rundt leiren. Det er viktig at barna får denne muligheten til å sanse med hele kroppen. Jo flere kroppslige erfaringer barna får under sansingen, jo større forståelse får de av materialet (Waterhouse, 2013, s. 14).

6.2 Sansing via samspill

Når barn utforsker noe nytt, er de i tillegg til å være oppmerksomme på materialet og aktiviteten, også veldig oppmerksomme på voksne og barn rundt seg. (Kjær, 2019, s. 15). Barn imiterer og tar inspirasjon fra det andre gjør i sin utforskning av materialet. Jeg var derfor under aktivitetene bevisst på dette, og passet på å utforske leiren selv, ved å klemme, kaste, lukte og slå på den. På et tidspunkt tok jeg av meg på foten og stakk den ned i leiren, for å gi barna inspirasjon.

Når aktiviteten nærmet seg slutten, var det bare meg og ei jente igjen. Jeg velger å kalle henne Maria. Jeg bestemte meg for å la Maria få holde på med aktiviteten sin, mens jeg samlet sammen den leiren som ikke var i bruk. Jeg satte meg til å kna leiren på duken. Da kom Maria bort og stilte seg ved siden av meg. Jeg så smilende på henne og gav henne den

klumpen jeg holdt på å kna. Hun tok den imot og la den på duken foran seg. Så la hun begge hendene på klumpen og rullet den frem og tilbake på duken, før hun gav den til meg. Da innså jeg at hun imiterte meg som knadde leire. Jeg tok imot leiren hennes, gav henne min og så «knadde» vi sammen igjen. Dette repeterte seg mange ganger. Ved å imitere meg som knadde, opplevde Maria en ny handling man kunne gjøre med materialet. Som skrevet tidligere, lærer barn i fellesskap med andre mennesker (Kjær, 2019, s. 24). Dette ser vi i denne korte observasjonen. Uten at jeg selv hadde lagt merke til at Maria så meg, hadde hun observert min handling og ville gjøre det samme som jeg gjorde. Når jeg møtte henne på dette ønsket, fikk hun en ny erfaring og kunnskap om leiren.

Bilde 2: Gjennom vårt samspill lærte Maria at man kan rulle og kna leiren. Eget foto.

Når jeg kom igjen noen dager etter for siste aktivitet, bestemte jeg meg for å gi Maria muligheten til å være med denne gangen også. Hun smilte når hun så meg komme inn døren og fulgte med meg når jeg skulle gjøre klart til aktiviteten. Hun smilte og lagde lystige lyder mens jeg gjorde alt klart. Når vi startet aktiviteten satt hun og holdt på for seg selv. Jeg fikk dessverre ikke observert alt det hun gjorde, da jeg hadde de andre barna rundt meg. Men jeg så at hun på et tidspunkt satt med en liten klump leire, som hun rullet frem og tilbake med pekefingerne sine. Dette fortalte meg at hun husket aktiviteten vi hadde hatt uken før. Hun husket hvordan vi hadde sanset og utforsket materialet sammen forrige gang, og repeterte dette i hennes neste møte med materialet. Etter dette ble jeg bevisst på hvor viktig det er at barna får innblikk i forskjellige måter vi kan sanse på og at barn liker å repetere.

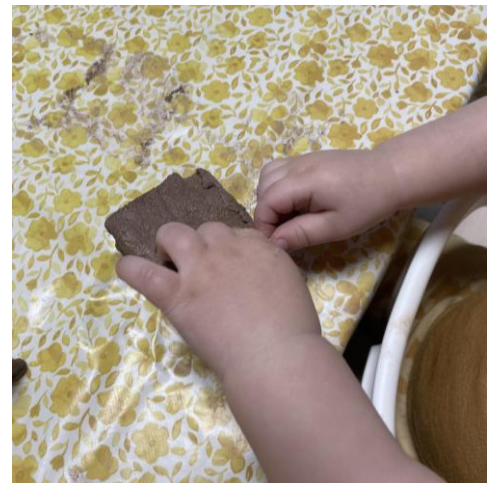
6.3 Vandrings

Når vi gjennomførte gulvaktivitetene ble det veldig tydelig for meg at barnas sansing er kroppslig. De vandret frem og tilbake, satte seg i forskjellige posisjoner og bevegde seg rundt. Som jeg nevnte i teoridelen min, er det å bevege seg til og fra aktiviteten, en del av sansingen (Kjær, 2019, s. 21). Barna fikk erfare materialet fra flere vinkler og de fikk oppleve å bevege seg over og rundt materialet.

Under den siste gulvaktiviteten lå det en madrass like bortenfor duken, hvor leiren var. Etter at aktiviteten hadde holdt på en stund, gikk noen av barna bort til madrassen. De heiv seg oppå den og hoppet på den. Deretter kom de tilbake til leiren og fortsatte å utforske. Dette repeterte seg flere ganger under aktiviteten. Kjær beskriver hvordan barn må få mulighet til å bevege seg når de sanser (Kjær, 2019, s. 21). De opplever, går unna for å fordøye inntrykkene, før de kommer tilbake igjen. Jeg forstod derfor barnas bevegelse frem og tilbake som en bevegelsespersepsjon. Det var som om de erfarte noe i aktiviteten. De gikk bort for å fordøye det de hadde erfart, og når de var klare, kom de tilbake igjen. Det virket for meg som om de var i en konstant kontakt og bevegelse med og rundt materialet. For meg var dette en øyeåpner på hvor viktig det er at barn får bevege seg i sansingen sin. All den erfaringen de gjorde seg i bevegelse rundt materialet, under gulvaktivitetene, var noe de ikke fikk mulighet til under bordaktiviteten. Ved å kunne bevege seg fikk de også mulighet til å gå bort til det som interesserte dem mest. Etter at et av barna hadde utforsket leiren, gikk han bort til leireposen som stod ved siden av meg. Han kikket oppi posen. "Vil du se hva som er oppi?", spurte jeg. Jeg trakk deretter ned posen så leiren kom frem. Han satte seg da ned ved siden av denne og begynte å utforske leiren med en modelleringspinne. Dette viser hvordan han ble interessert i noe som jeg ikke hadde tenkt på som en mulighet, og uttrykte via kroppen hva han ønsket å gjøre.

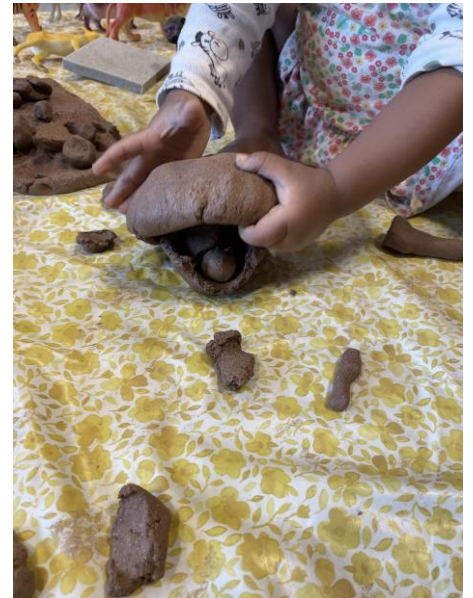
Det å ha gulvaktiviteter er noe jeg sterkt ønsker å argumentere for. Når jeg ser kvaliteten på sanseopplevelsene barna fikk under gulvaktiviteten i forhold til bordaktiviteten, blir det tydelig hvilken setting som er til barnas beste. Ved bordaktiviteten opplevde jeg barna som mer passive. De satt mer og observerte, og tok mindre på leiren. Som nevnt i teorikapittelet får barna, under en bordaktivitet, kun brukt skuldre, armer og hender (Trageton, 2007, s. 29). De vil også kun få tilgang til det som ligger innenfor deres egen rekkevidde. Dette resulterte i at hvis noe falt på gulvet eller trillet litt for langt bort, var barna avhengige av en voksen for å få tilgang igjen. Hvis den voksne da ikke var oppmerksom på alle barna, kunne de blitt sittende uten materialer. Barna blir også begrenset til den mengden leire som den voksne bestemmer at de skal ha, mens når det er en gulvaktivitet, har de tilgang på mye mer leire og de kan flytte seg selv og leiren dit de selv ønsker.

Bilde 3: Taktil sansing under bordaktiviteten. Eget foto.

6.4 Flow

Flow er, som nevnt i teorikapittelet, den tilstanden hvor man blir så oppslukt av det man gjør at man glemmer tid og sted (Moe, 2018, s. 138). Dette er en tilstand man kan oppnå når det man gjør er utfordrende nok til at det ikke blir frustrerende, og har mange nok muligheter til at det ikke blir kjedelig. Jeg opplevde under min første gulvaktivitet at et av barna ble sittende å utforske leiren uten å søke oss voksne. Hun satt og flyttet rundt på små biter med leire, hun klemte på leiren og la dem oppå hverandre. Mens hun gjorde dette, smilte hun og lagde lystige lyder. Fra mitt perspektiv opplevde jeg hennes stadie som et flowstadie. Alle de andre barna hadde søkt oss voksne under aktiviteten, mens dette barnet bare fokuserte på leiren. Det var først når et av de andre barna gikk forbi henne, at hun så opp fra aktiviteten sin. Hun kikket på meg og smilte, mens hun rakte meg en leireklump. Smilet hun gav meg tolket jeg som at hun var tilfreds og hadde det bra. Moe beskriver flow-tilstanden som en “deilig, gledelig sinnstilstand” (Moe, 2018, s. 138). Uten å vite hvordan hun hadde det, vil jeg påstå at hun opplevde aktiviteten som en positiv erfaring. Siden jeg selv har glemt tid og sted i møte med leire, vet jeg hvor god den følelsen kan være. Det ble enda tydeligere for meg hvor viktig det er å la barna få tid og mulighet til å oppleve dette, da jeg så hvordan denne jenta satt og utforsket.

Bilde 4: Barnet sitter og utforsker for seg selv, uten å ense omverden. Eget foto

6.5 Affordances

Det å finne gjenstanders affordances, eller handlingsmuligheter, er noe vi mennesker gjør hele tiden (Van der Meer, 2018, s. 172). Leiren fikk i mine observasjoner forskjellige egenskaper. Flere ganger under mine observasjoner ble leiren et redskap for “lik-som-lek”. Jeg vil under ta for meg en av disse gangene.

Under den første gulvaktiviteten, satt ett av barna tett inntil barnehagelæreren. Dette barnet hadde vært skeptisk i starten av aktiviteten. Hun viste dette med kroppsspråk og klagende lyder. Etter at hun hadde observert litt og fått tilbud om leire fra barnehagelæreren, turte hun å ta på den. Hun tok tak i en leireklump og holdt den opp til munnen på barnehagelæreren. “Nam nam nam”, sa barnehagelæreren mens hun lekespiste leireklumpen. Barnet fulgte nøye

med på hva barnehagelæreren gjorde. Hun smilte og rettet fokuset sitt mot leiren på duken igjen. Dette gjorde hun flere ganger under aktiviteten.

Fra mitt perspektiv virket det som at barnet lekte at leiren var mat. Selv om jeg ikke kan være sikker på hva hennes intensjoner var, velger jeg å tolke det slik. Dette gjør jeg fordi hun konsekvent plasserte leiren foran munnen til barnehagelæreren. Her så barnet en klump med leire og gav den egenskapen til å være med i en “lik-som-lek”. Barnet så leirens affordances.

Barnet var, som skrevet tidligere, skeptisk til leiren i starten. Dette var en ny og ukjent situasjon for henne. Det kunne virke som at hun valgte å plassere det ukjente inn i en situasjon hun var kjent med, for å gjøre situasjonen mer gjenkjennelig og trygg for seg selv. Hun utforsket det nye materialet ved å teste dens egenskaper ut fra tidligere erfaringer med materialer. Måten barnet utforsket på her, forsto jeg som at hun puttet et nytt materiale inn i en lek hun har gjort mange ganger før, for å teste dens egenskaper. Dette viser at hun ikke oppfattet at leiren hadde noen begrensninger. Hun så mulighetene den kunne tilby og benyttet seg av disse.

6.6 Barnehagelærerrollen

Som jeg har nevnt tidligere, er det viktig å være bevisst på den påvirkningskraften man har som barnehagelærer (Kjær, 2019, s. 47). Vårt humør og engasjement kan gi selv de minste aktivitetene spenning og mening for barna. Dette merket jeg godt når jeg sammenlignet hvordan de forskjellige barnehagelærerne forholdt seg til barna og leiren, under mitt prosjekt. Den barnehagelæreren som var aktiv i møtet med leiren, og som undret seg sammen med barna, gav barna en større motivasjon til å utforske leiren, enn den barnehagelæreren som satt mer passivt å så på. Her ble barna mer interessert i omgivelsene rundt, enn aktiviteten på duken. Dette viser den makten vi har til å kunne påvirke barnas motivasjon og utforskertrang. For at barn skal kunne utforske og utfolde seg, må de være trygge. Grunnet mye sykdom i personalet hadde min avdeling mange vikarer på rullering. Dette gjorde at noen av barna var usikre i barnehagen. Jeg ble informert om dette, og erfarte det i min tid på avdelingen. I tillegg var jeg en utrygg faktor, da barna ikke kjente meg fra før. Jeg prøvde derfor under mitt opphold i barnehagen å være rolig, blid og imøtekommende overfor barna. Siden jeg var en ny person for dem, håpet jeg at min rolige tilstedeværelse ville gi dem en trygghet.

Jeg hadde tatt med noen plastikkdyr som jeg tenkte kunne hjelpe barna å tilnærme seg leiren. Dette viste seg å være en god inngang inn i aktiviteten for noen av dem. Enkelte av barna søkte oss voksne og satte seg på fanget vårt, mens de observerte. Vi inviterte dem inn i aktivitetene ved være aktive med leiren og tilby dem å være med. Vi pratet om og undret oss over leiren og viste hva man kunne gjøre med den. Pressing, klemming, kasting, tråkking osv. vil motivere barna til å imitere det vi voksne gjør, og teste materialenes begrensninger og muligheter. Små barn er gode på å lese voksnes kroppsspråk og holdninger ovenfor aktiviteter (Trageton, 2007, s. 113). Hvis den voksne ser på leire-aktiviteter som “jobb”, “griseri” eller “kjedelig”, vil barna legge merke til dette. Dette kan sette en stopper for den sensomotoriske utforskningen av materialet (Trageton, 2007, s. 113). Grunnet mitt engasjement for leire ble det naturlig for meg å være aktiv i samspillet med barna. Jeg utforsket leiren på samme måte som dem, ved å presse, klemme, slippe på gulvet og undersøke den.

Bilde 5: Plastikkløven ble en invitasjon inn i aktiviteten med leire. Eget foto.

Når man går inn i aktiviteter har man, på samme måte som barna, med seg ulike erfaringer i bagasjen. Dette kan påvirke våre egne handlinger og hvordan vi er mottakelige for nye opplevelser. Selv om jeg satt med mye kunnskap om leire, prøvde jeg å være undrende sammen med barna ved å si ting som “Oi, se på den” og “Neimen, hva er det for noe?”. Målet med dette var å gjøre barna nysgjerrige på det de opplevde. Enkelte av barna viste under leireaktivitetene liten interesse for leiren. De formidlet dette ved med kroppsspråk og klagende lyder. Det er viktig at man som barnehagelærer er bevisst barnas forkunnskap og tidligere opplevelser. Enkelte barn kan assosiere leiren med andre ting og opplevelser som gir dem ubehag. Derfor er det viktig at man ikke presser materialet på barna, men at man gir dem mulighet til å tilnærme seg, i sitt eget tempo. I de aktivitetene hvor barna viste liten interesse for leiren, lot jeg dem bare vandre rundt, så lenge de ikke viste noen misnøye.

Den første impulsen til noen av barna, når de fikk se de små leirebitene, var å putte dem i munnen. Noen bare smakte på leiren, mens andre tygde og prøvde å spise den. Jeg hadde på forhånd av aktiviteten fortalt barnehagelæreren at det ikke gjorde noe om barna spiste litt leire. Barnehagelærerens første reaksjon når hun så at barna puttet leiren i munnen var likevel

å si “Æsj” til barnet og rynke på nesa. Hun tok også leiren ut av munnen på et av barna. Det å putte ting i munnen, er en stor del av små barns sansing. Ved å ta leiren ut av munnen på barnet, fratok hun barnet den sanseopplevelsen. Hun lot heller ikke barna finne sin egen mening, men presset sine egne oppfatninger på dem. Det at barnehagelæreren sa “Æsj”, kan tyde på at hun tidligere i livet har smakt på leire, dannet seg en mening om det og lagret erfaringen. Denne meningen mener jeg barn burde få gjøre seg opp selv, så lenge det ikke det er skadelig å smake. Den eneste måten mennesker kan vite hvordan noe smaker, er å smake på det.

Det å tilrettelegge for gode sanseaktiviteter innebærer å gi barna nok tid til utforskningen og tilgang til de materialene og redskapene de trenger. Det å sørge for at materialene er av kvalitet, er også viktig. Dårlige materialer kan bare ta barna et stykke på vei i det kreative arbeidet. Derfor passet jeg på å tilby barna fuktig, romtemperert og myk leire som var lett å forme. Hadde jeg gitt dem en tørrere leire, ville de ikke kunne formet med den på samme måte, da leiren kunne blitt for hard for dem. De fikk også holde på så lenge de selv ønsket.

Gjennom å ha disse aktivitetene i barnehagen, håpet jeg på å kunne påvirke de voksnes tanker og meninger om leire. Mitt inntrykk er at mange har lite eller ikke noe kunnskap om leire. Selv om ikke fokuset mitt, under prosjektet, var å gi kunnskap til de ansatte, er det noe som likevel kunne skje, bare ved at jeg viste hvordan aktiviteter kunne gjøres. Dette opplevde jeg da en av barnehagelærerne kom bort til meg mens jeg stod og gjorde klar en aktivitet. Hun forklarte meg at de hadde hatt litt plastelina med barna, men de opplevde at denne var for hard å jobbe med. Hun lurte derfor på hvor myk leiren var. Jeg fortalte at leiren kan bli så myk man selv ønsker, fordi man kan tilsette vann for å myke den opp. Jeg gav henne en “fersk” leirebit, så hun kunne kjenne selv. Hun virket positivt overrasket over hvor myk leiren var, og sa: “Å ja, såpass, ja”. Senere den dagen overhørte jeg en ansatt si til en annen: “Det er jo supert, da kan vi bruke leire”. Disse to situasjonene kan tyde på at jeg har klart å påvirke de ansatte på en positiv måte. De har fått litt kunnskap om leire og hvordan den kan brukes som et sansemateriale med de yngste barna.

7 Sammendrag

Jeg har i denne oppgaven tatt for meg leire som materiale, og valgt problemstillingen "Hvorfor bruke leire som et sansemateriale med de yngste barna i barnehagen?". Jeg har trukket frem teori som jeg mener er relevant, for å bygge opp under hvorfor man bør bruke leire som et sansemateriale med de yngste barna. Leire er et materiale som kommer fra naturen, det er ikke-giftig, billig og kan brukes om og om igjen. Jeg har rettet søkelyset mot de yngste i barnehagen, fordi folk ofte tenker på leire som et materiale for de eldre barna. Barn sanser med hele kroppen og må derfor ha mulighet til å bevege seg. De trenger også tid og rom til å sanse, derfor egner gulvaktiviteter seg godt. Dette har vært et fokus i min oppgave. Når det kommer til arbeid med leire, med de yngste, bør ikke målet være å ende opp med et "produkt". Det viktigste er de erfaringene og opplevelsene barna gjør seg i prosessen. Dette gjelder alle kunstopplevelser. Det er i den kreative prosessen barna lærer om materialenes egenskaper og begrensninger. Det å gi barna varierte sanseerfaringer er viktig for deres oppfatning og forståelse av verden. Gjennom deltakende observasjon i mitt temaprojekt, har jeg fått innsikt i hvordan man kan ta i bruk leire med de yngste barna. Jeg hadde tre deltakende observasjoner med barna, som jeg analyserte og drøftet rundt. Ved hjelp av mine observasjoner har jeg fått mer kunnskap, og har kunnet formidle kunnskap om leirens muligheter.

I møte med materialer har barna behov for trygge voksne. Dette gjør at barnehagelærere må være bevisst den konteksten de gjennomfører aktiviteter i, og hvordan de forholder seg til materialet og barna. Ved å være engasjert og aktiv i aktivitetene vil barna motiveres til å utforske materialet de også. Som barnehagelærer må man hele tiden tilegne seg kunnskap, slik at man kan tilby barna varierte opplevelser og nye erfaringer. Min konklusjon når det kommer til hvorfor leire ikke blir brukt mer med barna, er at det er mangel på kunnskap. Hadde barnehagelærere hatt mer kunnskap om mulighetene og potensialet i leiren, tror jeg leire hadde vært mer i bruk, enn det er i dagens barnehager.

Målet mitt med denne bacheloroppgaven var å kunne faglig argumentere for hvorfor leire er et godt materiale å bruke i barnehagen. Og spesielt sette fokus på hvorfor det er verdt å ta i bruk leire med de yngste barna. Gjennom mitt prosjekt har jeg selv lært mer som jeg vil ta med meg videre, i mitt eget arbeid med leire i barnehagen. Jeg håper også at jeg har fått formidlet denne kunnskapen på en slik måte at oppgaven kan være til motivasjon for barnehagelærere og andre som jobber med barn.

8 Litteraturliste

- Askland, L. (2015). *Kontakt med barn: Innføring i barnehagelærerens arbeid på grunnlag av observasjon* (2. utg.). Gyldendal akademisk.
- Askland, L. & Sataøen, S. O. (2019). *Utviklingspsykologiske perspektiv på barns oppvekst* (4. utg) Gyldendal.
- Dalland, O. (2020). *Metode og oppgaveskriving* (7. utg.). Gyldendal Akademisk.
- Forvaltningsloven. (1967). *Lov om behandlingsmåten i forvaltningssaker* (LOV-1967-02-10). Lovdata. <https://lovdata.no/lov/1967-02-10/%C2%A713>
- Fredriksen, B. C. (2013) *Begripe med kroppen: barns erfaringer som grunnlag for all læring*. Universitetsforlaget.
- Frønes, M. H. (2019). *Den observerende barnehagelæreren*. Fagbokforlaget.
- Jagtøien, G. L. & Hansen, K. (2013). Fysisk vekst og modning. I E. B. H. Sandseter, T. L. Hagen & T. Moser (red.) *Kroppslighet i barnehagen: pedagogisk arbeid med kropp, bevegelse og helse* (s. 100–125). Gyldendal akademisk.
- Kjær, A. (2016). *Prosjektarbeid i barnehagen: fra fascinasjon til fordypelse*. (I. C. Goveia overs.) (2. utg.) Cappelen Damm Akademisk. (Opprinnelig utgitt 2010)
- Kjær, A. (2019). *Sanselig prosjektarbeid med barn 0–2 år: fra forberedelse til fordypning* Cappelen Damm Akademisk.
- Kunnskapsdepartementet (2017). *Rammeplan for barnehagen: Barnehagens fagområder*. Hentet fra <https://www.udir.no/globalassets/filer/barnehage/rammeplan/rammeplan-for-barnehagen-bokmal2017.pdf>
- Løkken, G. & Søbstad, F. (2013). *Observasjon og intervju i barnehagen* (4. utg.) Universitetsforlaget.

- Merleau-Ponty, M. (2002). *Phenomenology of perception* (C. Smith Overs.). Routledge.
(Opprinnelig utgitt 1945).
- Moe, J. (2019). Materialer, form og rom - inne og ute. I N. S. Frisch, M.-A. Letnes, J. Moe (red.) *Boka om kunst og håndverk i barnehagen* (s. 155–195). Universitetsforlaget.
- Rønneberg, G. (2009). *Keramikkboka*. Kolofon forlag.
- Rønning, A. (2012, 29. juni). *Verdens eldste leirkar er fra Kina*. Forskning.no
<https://forskning.no/arkeologi-steinalder/verdens-eldste-leirkar-er-fra-kina/695418>
- Sæbø, A. B. (2018). Kunstfagenes plass i barnehagen. I C. Jensen, K. Bakke & A. B. Sæbø (red.) *Kunst, kultur og kreativitet* (s. 17-46). Fagbokforlaget.
- Van der Meer, A. (2018). Tidlig utvikling hos de minste barn i alderen 0-1 år. I E. B. H. Sandseter, T. L. Hagen, & T. Moser (red.) *Kroppslighet i barnehagen: pedagogisk arbeid med kropp, bevegelse og helse* (2. utg., s. 164-183). Gyldendal.
- Waterhouse, A.-H. L. (2013). *I materialenes verden: Perspektiver og praksiser i barnehagens kunstneriske virksomhet*. Fagbokforlaget.
- Bilde 1, s. 10. Moe, J. (2019). Materialer, form og rom - inne og ute. I N. S. Frisch, M.-A. Letnes, J. Moe (red.) *Boka om kunst og håndverk i barnehagen* (s. 155–1195). Universitetsforlaget.
- Bilde 2, s. 22. Fra observasjon i barnehage. Foto: CFL
- Bilde 3, s. 23. Fra observasjon i barnehage. Foto: CFL
- Bilde 4, s. 24. Fra observasjon i barnehage. Foto: CFL
- Bilde 5, s. 25. Fra observasjon i barnehage. Foto: CFL
- Bilde 6, s. 27. Fra observasjon i barnehage. Foto: CFL

9 Vedlegg 1

DronningMaudsMinne

HØGSKOLE FOR BARNEHAGELÆRERUTDANNING

Vil du delta i bachelorprosjektet
«Hvorfor bruke leire som et sansemateriale med de yngste barna i barnehagen?»

Dette er et spørsmål til deg om å delta i et bachelorprosjekt hvor formålet er å observere hvordan man kan bruke leire sammen med barn fra 0-2 år. I dette skrivet gir jeg deg informasjon om målene for prosjektet og hva deltakelse vil innebære for deg og ditt barn.

Formål

Formålet med prosjektet er å utforske hvordan man kan jobbe med leire som et sansemateriale med de yngste barna i barnehagen. Jeg ønsker å gjennom deltakende observasjon kunne få erfaring med hvordan barna utforsker og erfarer et slikt materiale og hvordan ansatte kan være med på å påvirke barnas opplevelse. Prosjektet vil bestå av 3-4 aktiviteter sammen med en liten barnegruppe. Målet for opplegget er å få erfaring med å introdusere leire som materiale og hvordan man kan bruke leire sammen med de yngste barna.

Hvem er ansvarlig for forskningsprosjektet?

Dronning Mauds Minne Høgskole for barnehagelærerutdanning er ansvarlig for prosjektet.

Hva innebærer det for deg å delta?

Metoden jeg ønsker å bruke er deltakende observasjon. Ditt barn vil få tilbud om å delta i aktivitetene, men vil ikke bli tvunget med. Jeg ønsker å arrangere forskjellige opplegg hvor jeg introduserer forskjellige måter å utforske leiren på. Opplysninger om ditt barn som jeg vil trenge er alder på barnet. Jeg ønsker også å bruke praksisfortellinger, som er en observasjonsmetode, og som kan belyse situasjoner og erfaringer som kan bidra til refleksjon i min bacheloroppgave. Det vil bli tatt bilder av barna, disse bildene vil bli anonymisert.

Ønsker du å se bildene som blir brukt eller ønsker du mer informasjon om prosjektet kan jeg kontaktes på e-post: Camilla1@live.no

Det er frivillig å delta

Det er frivillig å delta i prosjektet. Hvis du velger å delta, kan du når som helst trekke ditt samtykke fram til prosjektets slutt, uten å oppgi noen grunn.

Hvordan vi oppbevarer og bruker dine opplysninger

Jeg vil bare bruke opplysningene om ditt barn til formålene jeg har fortalt om i dette skrivet. Jeg behandler opplysningene konfidensielt og alle navn anonymiseres.

Prosjektet skal avsluttes innen 3. april 2022

Med vennlig hilsen
Camilla Furuknappen Larsen

Prosjektansvarlig

Student

Camilla Larsen

Samtykkeerklæring

Jeg har mottatt og forstått informasjon om prosjektet «*Hvorfor bruke leire som et sansemateriale med de yngste barna i barnehagen?*». Jeg samtykker til:

- observasjon av mitt barn.

Dato: .....

Siden prosjektet ikke er behandlet av NSD, kan jeg ikke innhente din underskrift. Samtykket blir derfor gitt ved at du krysser av i boksen ovenfor.